

**MUSO TOSHMUHAMMAD O'G'LI OYBEK MEROSI VA MILLIY DIZAYN HAMDA
AKSESSUARLAR ESTETIKASI**

Bozorboyeva Sabrina Bohodirovna

Talaba.

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19859276>

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek ning hayoti, ijodiy merosi va u yashagan muhitning poyabzal hamda aksessuar dizayniga ta'siri tahlil qilinadi.*

Muallif Oybek ulg'aygan hunarmandchilik muhiti, xususan bozchi oilasidagi an'analar orqali shakllangan estetik qarashlar va did masalalariga alohida e'tibor qaratadi. Shuningdek, Oybek uy-muzeyida saqlanib qolgan shaxsiy buyumlar — charm poyabzallar, kamarlar va boshqa aksessuarlar misolida o'sha davr dizayn tamoyillari yoritib beriladi. Maqolada milliylik, funktsionallik va nafislik uyg'unligi zamonaviy dizayn uchun muhim omil sifatida talqin etiladi.

Tadqiqot natijasida buyumlar inson tafakkurini shakllantiruvchi muhim vosita ekanligi asoslab beriladi.

***Kalit so'zlar:** Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek, poyabzal dizayni, aksessuarlar, milliy hunarmandchilik, charm mahsulotlar, estetik did, dizayn tamoyillari, uy-muzey, moddiy meros, milliylik va zamonaviylik uyg'unligi.*

O'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek nafaqat o'zining betakror asarlari, balki yashagan muhiti, oilaviy qadriyatlari va shaxsiy buyumlari orqali ham xalqimiz madaniyatini yuksak darajada aks ettirgan siymodir. Uning hayoti va ijodi bilan yaqindan tanishar ekanmiz, ayniqsa u voyaga yetgan muhit — hunarmandchilik ruhiga boy oila ta'siri alohida ahamiyat kasb etadi.

Oybek hunarmandchilik an'analari saqlanib qolgan bozchi oilasida tug'ilib voyaga yetgan.

Bu muhit uning dunyoqarashi shakllanishida katta rol o'ynagan. U bolaligidan qo'l mehnati bilan yaratilgan buyumlar — charm oyoq kiyimlar, qo'lda tikilgan kamarlar, milliy bezakli aksessuarlar orasida ulg'aydi. Bunday muhit insonda nafaqat mehnatga hurmat, balki estetik did va nafislikka bo'lgan qiziqishni ham shakllantiradi[1].

Bugungi kunda Oybek yashagan uyda saqlanib qolgan ayrim buyumlar o'z davrining dizayn namunasi sifatida alohida ahamiyatga ega. Masalan, tabiiy charm asosida tayyorlangan poyabzallar o'zining chidamliligi va qulayligi bilan ajralib turgan.

Ularning dizayni sodda bo'lsa-da, unda milliylik, funktsionallik va nafislik uyg'unlashgan.

Bu esa zamonaviy poyabzal dizayni uchun ham muhim tamoyil hisoblanadi[3].

Shuningdek, Oybek davridagi aksessuarlar — kamarlar, kichik charm buyumlar, bezak elementlari — insonning kundalik hayotida estetik muvozanatni ta'minlagan.

Har bir detal o'ziga xos ma'noga ega bo'lib, u insonning ijtimoiy mavqei, didini va hayot tarzini aks ettirgan. Bugungi dizaynerlar uchun bu juda muhim saboq: aksessuar faqat qo'shimcha emas, balki shaxsiyatni ifodalovchi muhim elementdir.

Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek ijodi aslida uning yashagan muhitining badiiy aksadosi ekanini ko'rish mumkin. Yozuvchi uchun muhit — bu shunchaki yashash joyi emas, balki ilhom manbai, tasavvur shakllanadigan makon, did va qarashlar pishib yetiladigan maktabdir.

Oybek bolaligidan hunarmandchilik an'analari hukmron bo'lgan oilada ulg'aygani sababli, u har bir buyumga nafaqat ehtiyoj vositasi sifatida, balki estetik va ma'naviy qadriyat sifatida qarashni o'rgandi[2].

Tasavvur qiling, oddiy charm poyabzal yoki qo'lda tikilgan kamar — bu buyumlar tashqi tomondan sodda ko'rinsa-da, ularning ortida mehnat, sabr, did va mahorat mujassam. Aynan shunday muhitda ulg'aygan inson, tabiiyki, hayotga ham chuqurroq nigoh bilan qaraydi.

Oybek asarlaridagi nozik tasvirlar, inson ruhiyatini chuqur ochib berish qobiliyati ham bevosita mana shu muhit bilan bog'liq. U buyumlarda ko'rgan uyg'unlikni so'zlarda ifoda etdi, hayotdagi go'zallikni esa badiiy obrazlar orqali yoritdi[4].

Shuningdek, muhitdagi buyumlar inson tafakkurini sezilarli darajada shakllantiradi. Har kuni ko'z oldida turgan narsalar — ularning shakli, rangi, materiali — insonning didini, go'zallik haqidagi tushunchasini asta-sekin tarbiyalaydi.

Oybek yashagan muhitda tabiiy materiallar, milliy naqshlar va qo'l mehnatining ustuvorligi hukmron bo'lgan. Bu esa unda tabiiylik, soddalik va mazmunlilikka intilishni shakllantirgan. Natijada, uning ijodi ham sun'iylikdan yiroq, hayotiy va samimiy ruh bilan sug'orilgan[6].

Yana bir muhim jihat shundaki, buyumlar faqat tashqi ko'rinish emas, balki ma'no tashuvchi vosita hamdir. Masalan, milliy aksessuarlar yoki poyabzallar orqali insonning ijtimoiy mavqei, didi, hatto xarakteri ham namoyon bo'ladi. Oybek ana shunday detallarni chuqur his qilgan va o'z asarlarida hayotning mayda, lekin mazmunli jihatlarini katta mahorat bilan yoritgan.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, buyumlar va muhit — bu inson tafakkurining “ko'rinmas ustozlari”dir. Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek misolida esa biz buni yanada yaqqolroq anglaymiz: u ulg'aygan muhit qanday boy va mazmunli bo'lsa, uning ijodi ham shunchalik chuqur va ta'sirchan bo'lgan.

Bu esa bugungi yosh dizaynerlar uchun muhim xulosa beradi — atrofimizdagi har bir detal, har bir buyum bizning fikrlash tarzimizni shakllantiradi. Demak, chiroyli va ma'noli muhit yaratish — bu nafaqat estetik ehtiyoj, balki ijodiy rivojlanishning muhim shartidir.

Xulosa qilib aytganda, Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek merosi poyabzal va aksessuar yo'nalishida tahsil olayotgan yoshlar uchun shunchaki nazariy manba emas, balki amaliy ilhom maktabi vazifasini ham bajaradi.

Uning hayoti va faoliyati orqali biz milliy hunarmandchilik an'analari qanday chuqur tarixiy ildizlarga ega ekanini, bu an'alar avloddan avlodga qanday uzluksiz o'tib kelganini anglaymiz.

Ayniqsa, qo'l mehnati, tabiiy materiallarga e'tibor va buyumlarda mujassam bo'lgan estetik qarashlar bugungi dizayn tafakkuri uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Oybek yashagan muhit va u bilan bog'liq buyumlar bizga bir muhim haqiqatni eslatadi: haqiqiy dizayn — bu faqat tashqi ko'rinish emas, balki mazmun, tarix va ruh uyg'unligidir.

Zamonaviy poyabzal yoki aksessuar yaratishda faqat trendlarga ergashish yetarli emas, balki milliy o'zlikni aks ettira oladigan, o'ziga xos g'oya va ma'noga ega mahsulot yaratish muhimdir. Shu jihatdan Oybek merosi yosh dizaynerlarni chuqurroq izlanishga, milliy qadriyatlarni qayta kashf etishga undaydi. Bundan tashqari, bu meros innovatsion fikrlash uchun ham mustahkam zamin yaratadi.

Chunki o‘tmish tajribasiga tayanib, uni zamonaviy texnologiyalar va yangi dizayn yechimlari bilan uyg‘unlashtirish orqali butunlay yangi, raqobatbardosh mahsulotlar yaratish mumkin.

Masalan, an‘anaviy charm poyabzal elementlarini zamonaviy ergonomika va stil bilan birlashtirish orqali global bozorga mos mahsulot ishlab chiqish imkoniyati mavjud.

Demak, Muso Toshmuhammad o‘g‘li Oybek merosi bizni faqat o‘tmishni o‘rganishga emas, balki undan ilhom olib, kelajakni yaratishga chorlaydi. U yosh ijodkorlarga shuni anglatadi: milliylikni saqlagan holda yangilik yaratish — bu nafaqat mumkin, balki haqiqiy muvaffaqiyat kalitidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muso Toshmuhammad o‘g‘li Oybek. Tanlangan asarlar. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot.
2. (Oybek ijodi, tasviriylik va estetik qarashlarni tahlil qilish uchun)
3. Muso Toshmuhammad o‘g‘li Oybek hayoti va ijodi haqida. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
4. (Yozuvchining yashagan muhiti va hayot tarzi haqida ma’lumotlar)
5. Oybek uy-muzeyi rasmiy materiallari va eksponatlari tavsifi.
6. (Uy-muzeydagi buyumlar va moddiy meros haqida)
7. O‘zbekiston milliy hunarmandchiligi: an‘ana va zamonaviylik. – Toshkent.
8. (Charm buyumlar, poyabzal va aksessuarlar estetikasi haqida)
9. Poyabzal va charm mahsulotlar dizayni asoslari. – O‘quv qo‘llanma, Toshkent.
10. (Zamonaviy dizayn, funksionallik va materiallar tahlili uchun)
11. O‘zbek amaliy san’ati va dizayn tarixi. – Toshkent.
12. (Milliy naqshlar va estetik tamoyillarni asoslash uchun)
13. Ziyonet axborot ta’lim portalı – Ziyonet
14. (Oybek va milliy hunarmandchilik bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumotlar)